

LIGETHY NÓRA

Karácsonyra olvasni tudni kell (?)

Beszámoló „A hozzájuk vezető út nem szavakkal van kikövezeve – Esélyegyenlőség a gyerekkönyvtárakban” című konferenciáról

A Magyar Könyvtáros Egyesület Gyermekkönyvtáros Szekciója konferenciájának (Sárospatak, 2004. november 5–6.) témája folytatása volt az augusztusi vándorgyűlésnek, ahol szintén az esélyegyenlőség a könyvtárakban volt napirenden. A meghívott előadók néhány kivétellel azonosak voltak a vándorgyűlés szekciós előadóival, de mindegyikük újat hozott a témában.

Elsőként Kucska Zsuzsa előadását említeném, mivel ő volt aki külön hangsúlyozta a fogyatékos gyerekekkel való foglalkozás alapfeltételeit. Nem is a foglalkozást, hanem inkább az együttműködést hangsúlyozta. Meggyőződése szerint a fogyatékos gyerekekkel együtt kell élni, és így megtanuljuk a természetes viselkedést. Nagyon fontos, hangsúlyozta *Kucska Zsuzsa*, hogy mielőtt belevágnánk ebbe a feladatba szellemileg, lelkiileg is – szak- és szépirodalommal is – készüljünk fel, mert feladat nehéz. Részleteket hallhattunk az általa ajánlott irodalmakból (*Majgull Axelsson: Áprilisi boszorkány*, *Simon István: Kornélia kisasszony* című könyve és az *Ők és mi: ötletek és tanácsok értelmi fejlődésükben akadályozott csecsemők és kisgyermek korai fejlesztéséhez* című szakirodalom). Szerinte a fogyatékosokkal való foglalkozás komoly döntés és vállalás, ha elkezdjük nem lehet abbahagyni – ezek az emberek (nem csak a gyerekek) számítanak ránk.

A Terézvárosi Gyermekkönyvtárban évek óta folyik aktív együttműködés értelmi sérült gyerekekkel, fiatalokkal és felnőttekkel is. A velük együtt töltött játék, foglalkozás, beszélgetés, illetve kirándulások formálták a sérültek és a segítők közötti személyes kapcsolatot.

Kulcsfogalom volt a konferencián az integrált nevelés, vagyis sérült gyermekek egészséges gyerekekkel együtt történő nevelése. Ezt a feladatot vállalta fel a pesthidegkúti Gyermek Háza, ahol osztályonként 1–2 max. 4 fogyatékos gyermek tanulhat, élhet együtt egészséges társaival. Ebben a szituációban valóban értelmet nyert a sajátos nevelési igényű gyermek fogalma, mivel az oktatásban is külön figyelmet igényelnek a sérült gyerekek (értelmi, érzékszervi és mozgássérült gyerekekről van szó). *Kókayné Lányi Sarolta* (a Gyermek Háza pedagógusa) elmondta, hogy milyen fantasztikus lehetőségeket teremt az egészséges gyermekek számára is, ebben a korban már megtanulják a természetes segítőkészséget, olyan lelki többletet kapnak az együttélés során, amit más nem pótolhat. *Kókayné Lányi Sarolta* példával illusztrálta, hogy az integrált nevelés megvalósítása nem megoldhatatlan feladat – egy konkrét témában különböző nehézségű szintű feladatok adása – így bevonhatóak az érzékszervi, értelmi, és mozgásukban sérült gyerekek is. A segítő, pedagógus aktív szerepbe helyeződik.

A gyerekek aktív, játékos tevékenysége, az interaktív tanulás lényege. A fogyatékos gyermekek jelenléte az iskola minden dolgozójától szemléletváltást igényel (természetes legyen például, hogy a mozgásában akadályozott gyermeknek a konyhás

neni odaviszi a tálcát). Az iskolában rendszeres a reggeli beszélgető óra – ennek nagyon fontos személyiségformáló ereje van, olyan fontos dolgokról esik itt szó, melyek gondolat- és érzélemvilágukat foglalkoztatja, a körülöttük zajló világ megértését segíti. Az intézményben szövegesen értékelnek, ami mindenképp nagyobb munkát jelent a pedagógusnak, de szemben az osztályzatokkal a szöveges értékelés nem minősít, hanem segít!

Tunyogi Erzsébet, a Gyógyító Játsszóház vezetője gyakorlati példákkal illusztrálta hogyan lehet segíteni a sérült gyermekek fejlődését. Intézményükbe csecsemőkortól kezdve foglalkoznak a gyermekekkel. Kiemelt módszerük a játékerápia, ahol a szülő is aktívan részt vesz, itt tulajdonképpen ő is „kezelt” ember. A rehabilitációs eszközök nem feltétlen klasszikus értelemben vett gyógyeszközök, sőt leginkább nem azok (pl.: gyermekbicikli, ugráló – a mozgás fejlesztésére) – a gyerekek észrevétlenül, játszva, játékos környezetben gyógyulnak. A látás fejlesztésére: árnyjáték, diafilm-vetítés; a manipuláció fejlesztésére: kreatív foglalkozások (pl.: olló használata speciális duplafogású ollóval). A szülő és a gyerek között csodálatos, érzélem gazdag együttműködés jön létre. Fontos a gyerekek munkáinak eredménye – az e felett érzett öröm.

Némethné Kapus Krisztina (Petőfi Sándor Városi Könyvtár, Nyíregyháza) olyan drámapedagógiai módszereket ismertetett, amelyek jól alkalmazhatóak a gyermekkönyvtári munkában, példákat mutatott be arra is hogyan integrálhatóak a sérült gyerekek. Az elméleti részt a gyakorlatba átültetve *Regéci Márta Mit játszottunk?* című foglalkozása egészítette ki. A drámapedagógiai játékokkal megmozgatták a könyvtárosokat, evvel is ötleteket adva az otthoni megvalósításhoz. Jól kapcsolódott ehhez a *Muzsikás Manók* zenés játéka, ahol szintén aktívan résztvettünk.

Szoleczky Emese, a Hadtörténeti Múzeum Könyvtárának munkatársa az intézmények akadálymentesítésének lehetőségeit mutatta be angolai példán. Az angol nyelvű videofilmen, amit ő tolmácsolt magyarul részletesen nyomon követhető volt az egyes intézmények optimális kialakítása, felszerelése a sérültek számára. Nagyfokú odafigyeléssel, olyan szakemberek határozzák meg a tárgyi változtatásokat, akik mintegy beleélik magukat a gyengén látó, mozgássérült, vagy kerek kocsin közlekedők helyzetébe. A film példákat adott a könyvtárak, más kulturális, egészségügyi intézmények, illetve a kereskedelmi és vendéglátó szféra közösségi tereinek kialakítására is. Azon túl, hogy törvény írja elő ezen intézményeknek a szigorú szabályok betartását, a profitorientált cégeknek érdekük, hogy a sérült emberek nem kisszámú rétegét is megnyerje magának.

Dr. Bartos Éva (Könyvtári Intézet) a biblioterápia könyvtári lehetőségeiről tartott előadást. Hangsúlyozta a tárgyi akadálymentesség után beszélünk kell a morális akadálymentességről, vagyis egy olyan nyitott és őszinte magatartásformáról, amit Magyarországon a társadalomnak még meg kell tanulnia. A könyvtár ideális terep, mert ideális esetben a látogató itt egy nyitott, elfogadó légkört tapasztal, ami a közvélemény és a társadalom színtereit is pozitívan formálja. A kapcsolatfelvételen nekünk kell a kezdeményezőknek lennünk. A biblioterápia mindig kiegészítő eljárás, egy új színter, plusz lehetőség. A klinikai biblioterápia – orvos, pszichiáter, pszichológus területe. A fejlesztő biblioterápia – ez lehet a könyvtáros területe, ami nem feltétlen rehabilitációs módszer, hanem megelőző jellegű, célja a világhoz való alkalmazkodás, pszichológiai érettség, jellemformálás a megfelelő irányba. A fejlesztő biblioterápia segíthet megelőzni a deviáns hatások kóros következményeit (pl.: drog, lezúllás, előítéletesség).

Koleszár Márta (Városi Könyvtár, Kecskemét) bemutatta, hogy könyvtárunkban miként foglalkoznak a fogyatékos gyermekekkel. Egészséges és sérült gyerekekkel együtt tartanak foglalkozásokat: meseórákat, kézműves műhelyt, ünnepi előadó-rendezvényeket. Kísérleti jelleggel rendezték meg a fogyatékos gyermekekről készült fotó-kiállítást.

Gabnai Katalin drámapedagógus a mai kultúra egyre süllyedő hajóját vizionálta. Az egyre silányabb értékeket közvetítő tv-kultúrával szemben a könyvtár lehet egy értékmegőrző hely. Kiemelte a klasszikus művek ismeretét, a verseket, az irodalom élvezetét. Tanári tapasztalatából szomorú tény, hogy a főiskolás, egyetemista hallgatók nem tudnak idézeteket, ma már nem divat a memoriterek ismerete.

Vekerdy Tamás pszichológus személyes élményét mesélte el: Németországban súlyos értelmi sérült gyerekek is jelen voltak egy színházi előadáson, ahol *Goethe Torquato Tasso* c. drámáját (!) mutatták be, Vekerdy Tamás aggódva nézte, hogy lesz ebből élvezhető előadás. Úgy érezte a koordinálatlanul mozgó, és artikulálatlan hangokat kiadó fiatalok veszélyeztetni fogják a műélvezetet. A sérült fiatalok magatartása meglepetést okozott. Amint a fény kialudt és a függöny felgördült mindegyikük teljes figyelemmel élvezte az előadást. A művészet számukra (és mindannyiunk számára) érzéki öröm.

Vekerdy Tamás másik, – a publikációkból már jól ismert területe – a gyermek, az iskola, a pedagógus hármasa. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy a lényeges az, hogy boldog embereket neveljünk, és az iskolának is sokkal inkább ez a feladat, mint a tudás mechanikus átadása. Az iskolákba óvodás gyerekek kerülnek, és a mai elvárásokhoz (melyek sok esetben nem is törvényes elvárások) nem érettek a gyerekek. Ilyen például, hogy „...karácsonyra olvasni tudni kell...” A gyerekeknek nagyon fontos lenne a beszélgetés – amint erről a Gyerekek Háza példáján már szó esett.

Nagyon fontos a gyermek fejlődésében az önfelelt alkotás öröme – például a „pacázás”, ahol ujjal, kézfejjel lehet szabadon alkotni-játszani – és nem kell megmaradni az előre legyártott sablonok között (lásd az írás-munkafüzetet)!

A két nap során olyan élményekben, együttgondolkodásban volt részünk, ami nem kizárólag a sérültekről szól, hanem minden gyermekről és minden felnőttről – elfogadásról, segítségről, szeretetről – arról, amire mindannyiunknak szüksége van.